

«ΟΣΟ ΜΠΟΡΕΙΣ» Κ. Καβάφης

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.
Μην την εξευτελίζεις πηγαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

«Ο ΠΑΤΕΡΑΣ» Μ. Μπγιέρνσον

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΚΕΙΝΟΣ ήταν ο πλουσιότερος και ισχυρότερος της ενορίας. Τον λέγανε Θορντ Οβεράας. Δεν είχε πατήσει ποτέ του στην εκκλησία. Μια μέρα πήγε στο σπίτι του πάστορα και μ' ύφος περήφανο και σοβαρό του 'πε:

- Η γυναίκα μου γέννησε και θέλω να βαφτίσω το μωρό.
- Ποιο θα 'ναι τ' όνομα του;
- Φιν, όπως και τ' όνομα του πατέρα μου.
- Και νουνοί ποιοι θα 'ναι;

Ο Οβεράας είπε τα ονόματα τους κι ο πάστορας τα σημείωσε στο βιβλίο του. Ήτανε απ' τους φίλους της οικογένειας Οβεράας κι από τους πλουσιότερους της ενορίας.

Όταν τέλειωσε το γράψιμο, ο κληρικός σήκωσε το κεφάλι και ρώτησε:

- Άλλο τίποτα;

Ο κτηματίας κοντοστάθηκε λίγο και έπειτα είπε:

- Θα με ευχαριστούσε, αν το βάφτιζες εσύ.
- Θα γίνει η βάφτιση μέρα γιορτάσιμη;
- Την ερχόμενη Κυριακή, στις δώδεκα το μεσημέρι.
- Πολύ καλά. Τίποτ' άλλο;
- Τίποτ' άλλο!

Ο κτηματίας έκανε να φύγει. Τότε ο κληρικός σηκώθηκε και πήγε κοντά του.

- Να σου ζήσει, Θορντ, του 'πε. Ο Θεός, από κει πάνω, σου το στέλνει σαν ευλογία...

Ο Θορντ Οβεράας δεν απάντησε. Έκαμε μια κίνηση σε σημείο αποχαιρετισμού κι έφυγε.

Μια μέρα, έπειτα από δέκα χρόνια, έκανε πάλι την εμφάνιση του στο γραφείο του πάστορα.

- Βλέπω πως στέκεσαι πολύ καλά, Θορντ, του 'πε ο εφημέριος.
- Ναι, γιατί δεν έχω στενοχώριες.

Ο πάστορας δεν απάντησε στην εξήγηση του. Μα έπειτα από λίγο ρώτησε:

- Και τι επιθυμείς απόψε, που 'ρθες στο σπίτι μου;
- Σε θέλω για το γιο μου, αύριο θα μυρωθεί, μαζί με τ' άλλα συνομήλικα του παιδιά.
- Α! Είναι πολύ καλό παιδί...

- Έχω σκοπό να μην πληρώσω τον εφημέριο, σα δε μάθω τι σειρά θα 'χει ο γιος μου αύριο, που θα πάει στην εκκλησιά.

- Θα 'ναι πρώτος.
- Τότε θα δώσω εκατό φιορίνια στον πάστορα!
- Τίποτ' άλλο; ρώτησε ο εφημέριος και τον κοίταξε στα μάτια.
- Τίποτε άλλο!

Κι ο Θορντ ξανάφυγε.

Οχτώ χρόνια πέρασαν ακόμα, όταν μια μέρα ο πάστορας άκουσε θόρυβο έξω από την πόρτα του. Ερχότανε μια μεγάλη συντροφιά και μπροστά ο Θορντ Οβεράας.

Ο πάστορας, μόλις τον είδε, τον αναγνώρισε.

- Έρχεσαι κουβαλώντας πολλούς μαζί σου, του 'πε.

- Ήρθα να σου αναγγείλω πως ο γιος μου παντρεύεται. Παίρνει την Κάρεν Στορλιεν, την κόρη του Γκούνταμαν από δω.

Ο κληρικός κοίταξε τον πατέρα της νύφης και του είπε:

- Είναι το πλουσιότερο κορίτσι της ενορίας.

- Έτσι λένε, απάντησε ο κτηματίας.

Ο πάστορας έμεινε για λίγο σκεφτικός. Δεν είπε τίποτα, μα έγραψε τα ονόματα των μελλόνυμφων και των συμπέθερων στο βιβλίο του. Έπειτα έβαλε τους παριστάμενους να υπογράψουνε.

Ο Θορντ Οβεράας απόθεσε τριάντα φιορίνια στο τραπέζι.

- Μόνον δέκα είναι η αμοιβή μου, είπε ο εφημέριος.

- Το ξέρω καλά αυτό, απάντησε ο Θορντ. Μα είναι μοναχογιός μου. Και θέλω όλα στο γάμο του να γίνουνε με μεγαλοπρέπεια!

Ο πάστορας πήρε τα λεπτά.

- Είναι η τρίτη φορά Θορντ, είπε, που 'ρχεσαι δω για το γιο σου.

- Ναι, μα τώρα πια ξεμπερδεύω με δαύτον και δεν θα με ξαναϊδείς, απάντησε ο κτηματίας.

Αποχαιρέτησε και βγήκε. Οι άλλοι τον ακολούθησαν αμίλητοι.

Δυο βδομάδες αργότερα ο Θορντ με τον γιο του είχανε βγει περίπατο με τη βάρκα στη λίμνη, για να πάνε στου Στορλιεν και να κανονίσουν τις λεπτομέρειες του γάμου. Κωπηλατούσανε και οι δυο τους.

- Αυτό το κουπί δεν είναι καλά βαλμένο, είπε σε μια στιγμή ο γιος.

Και σηκώθηκε να το φτιάξει. Μα η βάρκα τότε έγειρε κατά το μέρος του. Εκείνος άπλωσε τα χέρια του προς τα μπρος, έχασε την ισορροπία κι έπεσε στη λίμνη.

- Πιάσου από το κουπί, του φώναξε ο πατέρας. Και του 'ριξε το κουπί και διεύθυνε τη βάρκα κατά το μέρος που ήτανε ο γιος του. Μα κείνος κούνησε τα χέρια απεγνωσμένα, έριξε μια ικετευτική ματιά στον πατέρα του και χάθηκε στα νερά...

Ο Θορντ δεν τολμούσε να το πιστέψει. Σταμάτησε τη βάρκα, έσκυψε έξω και στάθηκε πάνω απ' το μέρος που 'χε βουλιάξει ο γιος του...

Τρεις μέρες και τρεις νύχτες οι χωριανοί βλέπανε τον Θορντ με τη βάρκα να γυρίζει εδώ κι εκεί στη λίμνη, χωρίς να φάει ούτε να κοιμηθεί. Έψαχνε τα νερά, για να βρει το πτώμα του γιου του...

Προς το σούρουπο της τρίτης μέρας, το βρήκε. Το πήρε στις πλάτες, ως απάνω στο λόφο που ήταν το σπίτι του.

Η χρονιά έφτανε στο τέλος της, όταν μια φθινοπωρινή νύχτα, ο πάστορας άκουσε κάποιον έξω απ' το σπίτι του, να πασπατεύει την πόρτα για να βρει το πόμολο. Βγήκε, άνοιξε και παραμέρισε για να περάσει ένας ψηλός, αδύνατος και καμπουριασμένος άντρας με κάτασπρα μαλλιά. Τον κοίταζε για πολύ, ως ότου μπόρεσε να τον γνωρίσει. Ήταν ο Θορντ Οβεράας...

- Γιατί έρχεσαι τέτοια ώρα; τον ρώτησε με ήρεμο τόνο ο εφημέριος.

- Ναι, έρχομαι αργά, απάντησε ο Θορντ.

Και σιγά σιγά πήρε ένα κάθισμα και κάθισε. Ο πάστορας απέναντι του περίμενε. Έγινε σιγή πολλής ώρας. Έπειτα ο Θορντ άρχισε να λέει:

- Έχω μαζί μου κάτι που θα 'θελα να το δώσω στους φτωχούς... Θα 'μouνα ευτυχισμένος να το δώσω στους φτωχούς... Θα 'ναι μια δωρεά, για να μνημονεύεται τ' όνομα του γιου μου, του Φιν...

Σηκώθηκε, απόθεσε ένα ποσό στο τραπέζι και ξανακάθισε. Ο πάστορας μέτρησε τα χρήματα.

- Είναι πάρα πολλά, είπε.

- Ναι, η μισή αξία του χτήματος. Το πούλησα σήμερα...

Ο πάστορας τον κοίταξε με συμπάθεια.

- Και τι σκοπεύεις να κάνεις τώρα, Θορντ;

- Κάτι καλύτερο από ό,τι έκανα πριν.

Μείναν για λίγο ακίνητοι κι αμίλητοι. Ο Θορντ με τα μάτια καρφωμένα στο πάτωμα κι ο εφημέριος με τα δικά του καρφωμένα πάνω στον Θορντ. Κάποτε ο πάστορας άρχισε να λέει με τόνο μαλακό και στοργικό:

- Μου φαίνεται πως ο γιος σου σ' έκανε καλύτερο άνθρωπο...
- Ναι, έτσι νομίζω κι εγώ, απάντησε ο Θορντ, σηκώνοντας τα μάτια, ενώ δυο δάκρυα κυλάγανε στα ζαρωμένα του μάγουλα...

«ΜΙΑ ΠΕΤΡΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΤΙΠΟΤΑ ΝΑ ΧΑΣΕΙ» Α. Χιόνης

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ, στη μέση ενός χωματόδρομου, τότε που υπήρχαν ακόμα χωματόδρομοι, ζούσε μια πέτρα. Μάνα, πατέρα δε γνώρισε κι ούτε ήξερε πότε γεννήθηκε. Οι πέτρες, όπως ξέρετε, ζούνε τόσα πολλά χρόνια που ξεχνούν την ηλικία τους. Πολλές απ' αυτές μάλιστα είναι τόσο αρχαίες όσο κι η πέτρινη εποχή, αν έχετε ακουστά. Μια πέτρα, όμως, ακόμα κι αν είναι τόσο αρχαία, μπορεί να είναι ασήμαντη. Ή, για να το πω καλύτερα, όλες οι πέτρες είναι ασήμαντες, εκτός από εκείνες που έγιναν αγάλματα ή ναοί ή από εκείνες που τις λένε «λίθους πολύτιμους» και που τις κρύβουν μέσα σε χρηματοκιβώτια.

Η δική μας πέτρα ήταν εντελώς ασήμαντη· δεν άξιζε ούτε να την κλωτσήσει κανείς. Μικρή, ούτε στρογγυλή, ούτε τετράγωνη, ούτε μακρόστενη. Το χρώμα της, που ήταν γκριζο, την έκανε ακόμα πιο ασήμαντη, γιατί κι ο δρόμος είχε το ίδιο χρώμα και με δυσκολία την ξεχώριζες. Κανείς δεν σκέφτηκε ποτέ να την κλοτσήσει και κανείς ποτέ δεν σκέφτηκε να την κομματιάσει με τη βαριά του ή να τη μεταφέρει έξω απ' το δρόμο, γιατί, έτσι μικρή πού ήτανε, τόπο δεν έπιανε κι ο δρόμος έμενε ελεύθερος.

Ζούσε, λοιπόν, ειρηνικά την πέτρινη ζωή της, που ήταν βέβαια λίγο μονότονη, άλλα αυτό καθόλου δεν την ενοχλούσε, γιατί δεν ήξερε ότι η ζωή μπορεί να είναι και αλλιώς. Μια μέρα όμως έμαθε.

Εκείνη τη σημαντική μέρα, ένα αγόρι, που ήθελε να σκοτώσει ένα σπουργίτι ή να σπάσει κάποιο γλόμπο και δεν έβρισκε άλλη πέτρα πιο κατάλληλη, τη μάζεψε απ' το δρόμο, την έβαλε στη σφεντόνα του και την τίναξε στον αέρα, ψηλά και μακριά. Ευτυχώς, όμως, δεν πέτυχε τον στόχο του, αλλά πέτυχε, χωρίς να το ξέρει, να αλλάξει τη ζωή της πέτρας. Της έδειξε πως δεν ήταν πλασμένη, μόνο για να σέρνεται στο δρόμο αλλά πως μπορούσε και να πετάξει. Ακόμη, πως ο δρόμος δεν ήταν όλος ο κόσμος αλλά μόνο ένα μέρος του, και μάλιστα όχι το πιο ωραίο. Η πέτρα, λοιπόν, όταν τέλειωσε το πέταγμά της, βρέθηκε μέσα σ' έναν κήπο.

Ο κήπος αυτός, αν και δεν ήταν καθόλου μαγεμένος, όπως οι κήποι στα παραμύθια, ήταν χαρά των ματιών να τον βλέπεις! Και τι δεν ήταν φυτεμένο εκεί! Κρεμμύδια και ντομάτες και φασολάκια πράσινα κι αγγούρια, αλλά και λουλούδια, γαρύφαλλα και τριαντάφυλλα και κρίνα και βιολέτες. Άσε πια τους βασιλικούς και τους δυόσμους. Μ' άλλα λόγια, ο κήπος ήταν πραγματικός κήπος κι όχι ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο με κουρεμένο γρασίδι.

Φανταστείτε τώρα το ξάφνιασμα της πετρούλας, πρώτα απ' το ταξίδι της στον αέρα κι ύστερα απ' τον καινούργιο αυτόν κόσμο, που τόσο ξαφνικά ανακάλυψε. Το πέσιμό της δεν είχε άσχημα αποτελέσματα, γιατί, επειδή οι πέτρες δεν έχουν ούτε χέρια ούτε πόδια ούτε κεφάλι, δεν κινδυνεύουν να σπάσουν τίποτε πέφτοντας στο χώμα, όταν μάλιστα αυτό είναι το αφράτο χώμα ενός κήπου.

Το μεγάλο ξάφνιασμά της κράτησε βέβαια πολύ λίγο, όσο βρισκότανε ακόμη στον αέρα, πάνω απ' τον κήπο, γιατί μόνον από 'κει μπόρεσε να δει όλο το θαύμα που απλωνόταν από κάτω της. Από τη στιγμή που βρέθηκε στο χώμα και μετά μπορούσε να βλέπει μόνον ό,τι βρισκότανε πολύ κοντά της, δηλαδή μια ντοματιά, μια γαρυφαλιά και δυο ρίζες βασιλικό. Σιγά-σιγά όμως γνώρισε κι άλλα πράγματα, σπουδαία, που ποτέ πριν δεν είχε φανταστεί την ύπαρξή τους. Γνώρισε τις μέλισσες και το ατέλειωτο παιχνίδι τους με τον ήλιο και τα λουλούδια και τα μυρμήγκια, που σκαρφάλωναν πάνω της κουβαλώντας τεράστια ψίχουλα ...

Η πετρούλα πέρασε εκεί στον κήπο μια άνοιξη κι ένα καλοκαίρι και στις αρχές του φθινοπώρου με τα πρωτοβρόχια ανακάλυψε με χαρά, που έφτανε ως τα βάθη της πέτρινης καρδιάς της, ότι είχε αρχίσει ν' αλλάζει χρώμα. Δηλαδή, από γκριζο κι αναιμική που ήτανε

είχε πια μια πρασινωπή και όλο υγεία όψη. Η χαρά της όμως αυτή δεν κράτησε πολύ. Ένα γλυκό φθινοπωριάτικο απογευματάκι, ενώ ήταν απορροφημένη από τον αγώνα ενός μυρμηγκιού που προσπαθούσε να σηκώσει ένα σποράκι, ένιωσε μια δύναμη να τη σηκώνει σαν πούπουλο στον αέρα. Πριν καταλάβει καλά-καλά τι γινόταν, πριν ακούσει καν τον κηπουρό να μουρμουρίζει «Μπα, μια πέτρα!», βρέθηκε να κάνει τη δεύτερη πτήση στη ζωή της και, περνώντας πάνω απ' τη μάντρα του κήπου, να προσγειώνεται στο σκληρό γκρίζο δρόμο, από τον όποιο νόμιζε πως είχε φύγει πια για πάντα.

Καταλαβαίνετε τώρα την απελπισία της· μετά από τόση ομορφιά που είχε ζήσει, να ξαναβρεθεί στη μέση της ίδιας της παλιάς, μονότονης ασκήμιας.

Στην αρχή ήθελε να πεθάνει και προσευχόταν να περάσει από πάνω της ένας οδοστρωτήρας και να την κάνει σκόνη. Αργότερα, όταν της πέρασε η πρώτη μεγάλη πίκρα, άρχισε να ονειρεύεται ότι θα ξαναπερνούσε από εκεί ο μικρός πρίγκιπας, ο πιτσιρικός με τη σφεντόνα, κι ότι θα την ξαναπέταγε μέσα στον παράδεισο του κήπου. Τα χρόνια όμως περνούσαν κι ο μικρός πρίγκιπας, που είχε γίνει πια ένας μεγάλος μπακάλης, ποτέ δεν ξαναπέρασε από εκεί.

Η πέτρα, βέβαια, που δεν ξέρει, και ούτε θέλει να μάθει, από χρόνια, ηλικίες κι άλλα τέτοια, ποτέ δεν έπαψε, κι ούτε θα πάψει, να ονειρεύεται τον κήπο της, ακόμη και τώρα που βρίσκεται θαμμένη κάτω από ένα παχύ στρώμα ασφάλτου κι ο παράδεισός της έγινε πολυκατοικία.

Επιμύθιο I: Καλύτερα ν' αποχτήσεις κάτι κι ας το χάσεις, παρά να μην αποχτήσεις ποτέ τίποτε.

Επιμύθιο II: Πατάτε με σεβασμό την ασφαλτο. Από κάτω της υπάρχουν πέτρες που ονειρεύονται.

«Άκουσα πως τίποτα δε θέλετε να μάθετε» Μπ. Μρεχτ

Άκουσα πως τίποτα δε θέλετε να μάθετε.

Απ' αυτό βγάζω το συμπέρασμα πως είσατε εκατομμυριούχοι.

Το μέλλον σας είναι σιγουρεμένο – το βλέπετε

μπροστά σας σ' άπλετο φως. Φρόντισαν

οι γονείς σας για να μη σκοντάψουνε τα πόδια σας

σε πέτρα.. Γι' αυτό τίποτα δε χρειάζεται

να μάθεις. Έτσι όπως είσαι

εσύ μπορείς να μείνεις.

Κι έτσι κι υπάρχουνε ακόμα δυσκολίες, μιας κι οι καιροί,

όπως έχω ακούσει είναι ανασφαλείς,

τους ηγέτες σου έχεις, που σου λένε ακριβώς

τι έχεις να κάνεις για να πας καλά.

Έχουνε μαθητέψει πλάι σε κείνους

που ξέρουν τις αλήθειες που ισχύουνε

για όλους τους καιρούς

μα και τις συνταγές που πάντα βοηθάνε.

Μιας και για σένα γίνονται τόσο πολλά,

δε χρειάζεται ούτε δαχτυλάκι να κουνήσεις.

Βέβαια, αν τα πράματα ήταν διαφορετικά

Η μάθηση θα 'τανε υποχρέωσή σου. [...]